

ara llegim

Gemma Ruiz Palà

Esriptora, publica 'Les nostres mares'

“És una broma que els diguin jubilades a les dones nascudes als anys 50”

Text: Núria Juanico Llumà

Gemma Ruiz Palà (Sabadell, 1975) és la primera dona des del 2003 que guanya el premi Sant Jordi. *Les nostres mares* (Proa, 2023) és una novel·la poderosa sobre les dones nascudes als anys 50, que van créixer en ple franquisme i en una societat marcada per la repressió del gènere femení. Ruiz Palà ha escrit un mosaic literari de protagonistes fortes que, malgrat les normes socials i els privilegis dels homes, busquen la manera de rebel·lar-se i agafar les regnes del seu destí.

Les teves protagonistes són les dones nascudes durant el franquisme. Què t'interessava d'aquesta generació?

Elles queden com en terra de ningú, no tenien marge de maniobra. Venen d'un nacionalcatolicisme que tenia uns paral·lelismes clars amb les petromonarquies, amb l'Afganistan o amb qualsevol país que tingui una legislació clarament en contra dels drets humans de la meitat de la seva població. Malgrat venir d'aquí, ens van donar totes les condicions materials i immaterials perquè nosaltres poguéssim fer la vida que elles no van poder fer.

D'aquelles opressions elles en parlen sense drames, fins i tot amb una certa alegria.

No volia fer-les víctimes del sistema perquè realment no ho són, malgrat que el sistema vol deixar-les en no res. Amb les petites esclatxes que obren de llibertat o d'espais de superació, fan una botifarra a aquest sistema. En general tenen una empena i una força que ara també estan sustentant el capitalisme: cuidant la gent gran, cuidant els nets... És una broma que els diguin jubilades a les dones nascudes als anys 50. La vida que els va tocar viure era una merda, no van poder triar, i hi ha la frustració i hi ha ràbia, però han fet coses importants amb aquesta ràbia i aquesta frustració.

A totes les travessa el rol de cuidadora del marit i dels fills, com un mandat social que es dona per fet. ¿La nostra mirada d'algú que cuida encara és la mateixa avui?

Ara tenim tots més clar que té un valor incalculable, el que passa és que encara

FRANCESC MELCION

no estem posant els mecanismes perquè puguin viure amb dignitat. La valoració de les feines és una convenció, i la convenció que el que cobra una cuidadora ha de ser menys que el que cobra un dentista la poso en dubte, amb tot el respecte pels dentistes. Sabem que cuidar és una feina bàsica, perquè si no, la majoria de gent no podria anar a produir més. Però tot just l'any passat es va aprovar el conveni de l'Organització Internacional dels Treballadors perquè les treballadores de la llar tinguessin dret a atur.

En paral·lel a aquesta generació també inclou els retrats de dones migrants que arriben a Catalunya i assumeixen feines de cuidadores.

No podem parlar del món contemporani sense parlar de les mares que deixen els seus fills o que no ho poden ser per cuidar-nos els nostres fills i la nostra gent gran. Són bàsiques, a mi també em representen, la seva feina repercuteix en el nostre benestar. Si elles fallen o si elles decideixen no triar Catalunya per venir a treballar, no sé com ens ho faríem. Per això també volia posar aquesta veu i aquesta consciència a les blanques. No podem ser hipòcrites amb intentar precaritzar una altra dona a costa del seu dol migratori. És igual d'important lluitar pels seus contractes i per la justícia d'unes nòmines que són massa baixes que lluitar per la bretxa salarial en una empresa.

Amb el personatge d'una de les filles parles de la decisió conscient de no ser mare avui dia. Per què incorpores la mirada sobre la no-maternitat?

Perquè es vegi l'evolució que hem tingut nosaltres en aquestes tries. El seu mandat social era indiscutible: casar-te i el tic-tac ja començava a comptar, a veure si servies o no per tenir fills. Vaig posar aquest personatge perquè reflecteix el món contemporani en la tria de ser mare, de no ser-ho o de ser-ho quan vols. Ens fa de mirall retrovisor per indicar-nos que ni estem tan bé ni venim del no-res.

Quin retrat volies fer dels homes?

Són els col·laboradors involuntaris del mateix sistema. Hi ha una inconsciència de privilegi. Malgrat que fossin antifranquistes, tenien uns privilegis per ser homes en una societat feixista. Això es reflecteix en els programaris polítics i en com es prioritzaven les lluites sindicals. Els drets de les dones sempre han passat a últim pla, fins i tot als programes dels més esquerranosos i els més antifranquistes. En la lluita antifranquista, ells fan la política i elles fan els cafès. Ho diuen literalment les dones antifranquistes en documentals que he vist. No em podia inventar un feminista que estigués lluitant per subvertir els rols de gènere, perquè no l'he trobat.

Què vas pensar quan et vas presentar al Sant Jordi?

Que era difícilíssim guanyar-lo. A mi, i a totes les escriptores que s'hi puguin presentar, aquest premi ens ha estat comunicant que és un terreny hostil. Ens diu: "Noies, això no és per a vosaltres". Per tant, m'hi vaig presentar amb sorneria i sense tenir-les totes, ni de bon tros. 🐾